LanguageLinks.org
Philippine Languages to the World

Unibersidad ng Pilipinas

Komputasyon ng mga Simpleng Verbal Klos sa Cebuano Batay sa Minimalist Program

Jessie Grace Udang-Rúbrico

Doktoradong Disertasyon para sa
Programang Gradwado ng
Kolehiyo ng Agham Panlipunan at Pilosopiya
Bilang pagtupad sa huling pangangailangan
upang makamit ang titulo sa
PhD (Linguistics)

March 2006
Diliman, Lungsod ng Quezon

ABSTRACT

Komputasyon ng mga Simpleng Verbal Klos sa Cebuano

Batay sa Minimalist Program

Sinusuri ng papel na ito ang aplikabiliti ng Minimalist Program (MP) sa pag-akawnt ng derivesyon ng mga simpleng verbal klos sa wikang Cebuano. Pinapakita ang kakayahan ng MP sa paglalarawan sa proseso sa pagbubuo ng mga verbal klos gamit ang Leksikon (na nahahanay sa isang Numerasyon) at ang komputasyon (CH_L).

Tinalakay sa Chapter 1 ang bakgrawnd at ang tyuretikal freymwork sa reserts na ito. Inilarawan naman sa Chapter 2 ang mga verbal klos sa Cebuano sa pamamagitan ng fokus, keys, aspek, modo, at word order. Ipinaliwanag ang proseso ng komputasyon ng mga transitiv klos sa mga Chapter 3 at 4. Kinokombayn ng Merj ang mga *lexical item* (LI) na pinipili ng *Select* mula sa Numerasyon. Ang mga LI ay may mga fityur na [+*strong*] at [-interpretabol] na hindi mababasa sa dalawang interfeys na nag-uugnay sa komputasyong gramatikal sa kognitiv na bahagi ng wika sa mundo ng performans, kung saan ginagamit ang wika. Magkakrash ang derivesyon kung hindi mabubura ang mga fityur na ito. Kaya nagaganap ang Fityur Cheking. Muv ang operasyong nagpapatupad ng fityur cheking. *Spell-out* ang punto ng paghihiwalay ng fonolojikal at semantik na mga fityur sa derivesyon. Ang *Spell-out* posisyon ang aktwal na anyo ng klos.

Ang komputasyon mula Numerasyon hanggang *Spell-out* ang tinataguriang *narrow syntax* at ito ang komprehensibong tinalakay sa papel na ito. Dinerayv ang mga verbal klos sa Cebuano gamit ang dobleng VP analisis, sa pangkalahatan. Ginamit rin ang Split-Infleksyon sa monoargumental klos na walang External Argument (EA) at ang *Agree* sa pag-akawnt ng *Spell-out in situ* ng mga argument ng verb at sa paglalarawan ng *multiple spell-out* sa mga verb na klosal ang komplement.

Naipakita na naaayon sa mga prinsipol ng *Universal Grammar (UG)* ang proseso sa pagbuo ng mga simpleng verbal klos sa wikang Cebuano. At ipinapahayag sa Chapter 5 ang mga parameter na itinatakda ng wikang Cebuano sa mga prinsipol ng *UG.*

LanguageLinks.org
Philippine Languages to the World

Mga Pasasalamat

Ang disertasyong ito ay nabuo dahil sa tulong at pagtitiwala ng mga propesor sa Departamento ng Linggwistiks na walang sawang sumuporta sa resertser. Lubos na pinapasalamatan ang panel sa *proposal defense* sa kanilang mga tanong, mga koment, at suhistiyon na nakatutulong ng malaki sa pagbalangkas ng disertasyong ito: sila Dr. Jonathan Malicsi na siya ring kritik ng reserts na ito; Dr. Irma Peneyra (na panelist rin sa *final defense*), at ang nanunungkulang Tserperson sa Linggwistiks sa panahon ng *proposal defense* na si Prop. Maria Khristina Manueli. Malugod na pinapasalamatan lalung-lalo na si Dr. Viveca Hernandez, ang advayser ng resertser na nagsilbing gabay at inspirasyon ng resertser dahil sa kanyang pagsusulong sa makabagong paningin sa larangan ng linggwistiks sa Unibersidad sa Pilipinas; at sa mas lalong personal na aspeto, sa kanyang matiyagang pagsusubaybay at pag-uunawa sa mga panahon na kinakailangan. Pinapasalamatan din sina Dean Zosimo Lee at Dr. Maria Cecilia Conaco na kabilang sa panel ng faynal *defense*.

Pinapahalagahan ng resertser ang paghubog nila Dr. Consuelo Paz, Dr. Ernesto Constantino, at Dr. Prospero Covar sa kanyang kamalayan sa larangan ng linggwistikang Filipino. Dahil sa kanila yumabong ang pagpupunyagi ng resertser na makaambag kahit sa munting paraan sa debelopment ng pag-aaral ng mga wika sa Pilipinas at sa pagdala ng mga wikang ito sa kamalayan ng mga Pilipino mismo at maging sa mga taga-ibang bansa. Pinapasalamatan din sina Prop Emilita Cruz, Dr. Ricardo Nolasco, si Vicky Vidal na palaging handang tumulong sa panahon ng kagipitan, at ang buong Departamento ng Linggwistiks na naging bahagi sa paglalakbay ng resertser sa larangan ng linggwistika sa Pilipinas.

Lubos na sinuportahan ng pamilya ng resertser ang pagsisikap niyang ito. Ang trabahong ito ay inihandog kina Nene, Joe, Jennee, at Mark; kay Tatay Vic at Nanay Felesing; at higit sa lahat sa Poong Maykapal na siyang nagbibigay daan sa katuparan ng pagsisikap na ito. Inaalay sa Kanya ang karangalan at kaluwalhatian!

Jessie Grace U Rubrico
March 2006

Inihandog Kay

Nene

Language Links.org
Philippine Languages to the World

Listahan ng mga Abrevesyon

( )	opsyonal	I, INFL	Infleksyon
- B	Aksyon na hindi pa nasisimulan	FF	Formal Fityur
+ B	Aksyon na nasisimulan na	FF(LI)	fityur ng Leksikal *Item*
± F	Meron o walang Fangksyonal fityur	FI	Full Interpretation
1Plu, 2Plu, 3Plu	1st, 2nd, 3rd Person Plural	FL	Fakulti ng Wika
1Sg, 2Sg, 3Sg	1st, 2nd, 3rd Person Singular	Gen	Genetiv
a, b, c, d	mga varyabol	GB	*Government and Binding*
AD	*Ambiguous* Derivesyon	H	hed
ADV/ Adv	Adverb	IA	Internal Argument
AF	Aktor Fokus	IF	Instrument Fokus
AF_r	Aktor Fokus reciprocal	I, INFL	Infleksyon
Agr	Agreement	incl	inklusiv
AgrOP	Agreement, Objek Preys	IO	Indirek Objek
AgrP	Agreement Phrase	IP	Inflectional Preys
Aky	Akyusativ Keys	K , L, M	varyabol
AM	Aktor Marker	KD	Konverjent Derivesyon
A-P	*articulatory-perceptual system*	KF	Konveyans Fokus
Apt	Aptativ	LCA	*Linear Correspondence Axiom*
AptM	Aptativ Mood	LF	*Logical Form*
Asp	Aspek	LI	lexical item
Aux	Auxiliary	LM	Lokativ Marker
BF	Benefaktiv Fokus	LP	Lokativ Preys
BM	Benefaktiv Marker	Lnk	Linker
C	Complementizer	MLC	*Minimal Link Condition*
C_{HL}	*Computation of Human Language*	MP	*Minimalist Program*
C-I	*conceptual-intentional system*	N	Nawn; Numerasyon
D, Det	Determiner	NM	Nawn Marker
D_{-def}	Indefinite Determiner	N:P	Namber:Plural
DemP	Demonstrativ Pronawn	N:S	Namber: Singular
Dey	Deytiv	N_0	Inisyal na Numerasyon
DeyM	Deytiv Marker	Neg	negativ
DO	Direk Objek	NL	Natural Language
DP	Determiner Preys	Nom	Nominativ
DS	*Deep Structure*	NP	Nawn Preys
α, β, γ, λ, π, γ	mga varyabol	OF	Objek Fokus
E	expresyon	OM	Objek Marker
EA	External Argument	OS	Objek-shift

Language Links.org
Philippine Languages to the World

P at P	Prinsipol at Parameter	ST	Sintaktik *Tree*
P:3	3rd Person	SVK	Simpleng Verbal Klos
PF	Phonetic Form	t	*trace*
PLD	Primary Linguistic Data	T	Tens
Part	partikel	Top	Topik
PredP	Predikeyt Preys	TopM	Topik Marker
Plu/plu	plural	TP	Tens Preys
PP	Preposisyonal Preys	UG	Universal Grammar
prep	preposition	*v*	*light* verb
PRN	pronawn	V	Verb
S_0	inisyal na estado ng wika	VOS	Verb-Objek-Sabjek
SD	Sintaktik Derivesyon	*v*P	verbalizing phrase
S_L	ispisifikong wika	VP	Verb Preys
SVO	Sabjek-Verb-bjek	VSO	Verb-Sabjek-Objek
Sg	singular	X Y Z	mga varyabol
SO	Sintaktik Objek	XP	maximum projeksyon
Spec	Specifayer	Σ	objek na nabuo ng Merj
SS	*Surface Structure*	*ZD	hindi gramatikal na derivesyon

MGA NILALAMAN

Abstrak x
Mga Pasasalamat xi
Mga Nilalaman xv
Listahan ng mga Abrevesyon xiii

Chapter 1 Introduksyon
1.1 Bakgrawnd 1
1.2 Pagpahayag ng Paksa 3
1.3 Layunin ng pag-aaral 4
1.4 Sakop at limitasyon sa pag-aaral 5
1.5 Metodolohiya 6
1.6 Kahalagahan ng pag-aaral 10
1.7 Tyuretikal Freymwork: Ang Minimalist Program 11
    1.7.1 Mga kondisyon sa minimalist na pag-aaral ng UG 15
    1.7.2 Ang fakulti ng wika 16
    1.7.3 Ang Leksikon 19
    1.7.4 Ang Freys Istraktyur at Order sa Minimalist Program 22
    1.7.5 Ang Sistema ng Komputasyon (C_{HL}) 26

Chapter 2 Ang Istruktura ng mga Verbal Klos sa Cebuano
2.1 Introduksyon 33
2.2 Ang verbal klos sa Cebuano 37
2.3 Ang isinasaad ng mga verbal afiks ng mga verbal klos sa Cebuano
    2.3.1 Fokus 40
    2.3.2 Ang Keys 46
    2.3.3 Aspek ng mga verb sa Cebuano 47
2.4 Word Order ng Verbal Klos sa Cebuano 55

Language Links.org
Philippine Languages to the World

Chapter 3 Komputasyon ng mga Verbal Klos sa Cebuano

3.0 Introduksyon 63

3.1 Numerasyon 65

3.2 Operasyong *Select*, Merj, at Muv 65

3.3 Minimal Domeyn ng hed 72

3.4 Fityur Cheking 74

3.5 Isa pang derivesyon ng simpleng transitiv klos sa Cebuano 78

Chapter 4 Komputasyon ng mga Verbal Klos sa Cebuano: Ikalawang Bahagi

4.0 Introduksyon 105

4.1 Komputasyon ng mga Aktor Fokus verbal klos na may dalawang IA 106

4.2 Komputasyon ng mga Objek Fokus verbal klos na dalawa ang IA 114

4.3 Mga verbal klos na may isang argument lamang 125

4.3.1 $[_{vP} DP_{EA}\ [_{v'}\ v\ [_{VP} V\ ]\ ]\ ]$ 126

4.3.2 $[_{VP} [V\ [DP\ ]\ ]$ 129

4.4 Mga verb na klos ang komplement 131

4.5 Samari 133

Chapter 5 Samari, Konklusyon at Rekomendasyon

5.0 Introduksyon 139

5.1 Muvment at order ng mga konstityuent sa monotransitiv klos

5.1.1 Ang muvment sa monotransitiv klos 139

5.1.2 Mga parameter sa muvment sa monotransitiv klos sa wikang Cebuano 141

5.2 Muvment at order ng mga konstityuent sa mga daytransitiv klos 142

5.2.1 Muvment sa daytransitiv klos 142

5.2.2 Mga parameter sa muvment sa daytransitiv klos sa wikang Cebuano 146

5.2.3. Parameter sa distribusyon ng mga argument ng verb sa daytransitiv klos 148

Language Links.org
Philippine Languages to the World

5.2.4 Ang EA ng klos 150

5.2.5 Ang mga IA ng klos 153

5.2.6 Ang mga fityur na [+strong] 154

5.3 Mga parameter na itinakda ng wikang Cebuano sa mga prinsipol sa UG 155

5.4 Kongklusyon 156

5.5 Mga Rekomendasyon 157

Bibliografi 162

proceed to chapter 1